

Μιά «θηλυκή» ματιά στο κόσμο

Μαθήματα ηγεσίας από το αρχαιοελληνικό Πάνθεον

Η αίσθηση ότι υπάρχει έλλειμμα ηγεσίας σε όλους τους τομείς σε όλο τον πλανήτη, όλο και μεγαλώνει. Και ταυτόχρονα μεγαλώνει η ανησυχία για το μέλλον μας και κυρίως για το μέλλον των παιδιών μας. Γι' αυτό και υπάρχει μια νοσταλγική διάθεση για «χαρισματικούς» ηγέτες του παρελθόντος. Οι λόγοι είναι πολλοί, αλλά κατά τη γνώμη μου η σχετικά μονολιθική «αρσενική» προσέγγιση, ή αλλιώς η έλλειψη μιας πιο «θηλυκής» ματιάς στα πράγματα - είναι ένας από τους πλέον σημαντικούς.

Πολύ συχνά όμως το θέμα τίθεται σε λάθος βάση, γιατί ανάγεται στο ποσοστό των γυναικών που κατέχουν ηγετικές θέσεις επιρροής και ευθύνης, κάτι που κατά τη γνώμη μου μπορεί να παρασύρει σε λανθασμένα συμπεράσματα. Το θέμα δεν είναι το φύλο, αλλά οι συμπεριφορές και κάθε υπεραπλούστευση διύιστικού διαχωρισμού σε άνδρες - γυναίκες δεν είναι απλά αφελής, αλλά και βαθιά διστακτική. Γιατί αυτά που συνδέουν τις μεγάλες ηγετικές προσωπικότητες -ανεξάρτητα από το φύλο τους- είναι περισσότερα από αυτά που τις διαχωρίζουν, είναι οι αξίες και οι αρχές τους.

Ο Ελβετός αναλυτικός ψυχολόγος **Καρλ Γιούνγκ**, ανασκευάζοντας τη θεωρία των ιδεών του Πλάτωνα, υποστήριξε ότι η διαχρονική ανθρώπινη εμπειρία έχει γίνει υλικό για τη δημιουργία τυπικών μοτίβων συμπεριφοράς, των **αρχετύπων**, τα οποία αντικατοπτρίζονται θαυμάσια στις μυθολογίες των λαών και κυρίως στην ελληνική μυθολογία. Το Ελληνικό δωδεκάθεο παρουσιάζει τις κυρίαρχες αρχετυπικές ηγετικές ανθρώπινες συμπεριφορές με έναν εύληπτο τρόπο για όλο το δυτικό κόσμο, αναλύοντάς τις μέσα από τη ζωή και τη δράση των θεών του Ολύμπου. Παρά τις διαφορές τους -ή μάλλον ακριβώς λόγω της διαφορετικότητάς τους- οι θεοί και οι θεές του Ολύμπου κατόρθωσαν να διαφεντέψουν με δεξιοτεχνία τον αρχαίο κόσμο λειτουργώντας ως ηγετικά πρότυπα για την ανθρώπινη δημιουργία. Και σε ένα ιδανικό κόσμο θα έπρεπε οι ιδιότητες και συμπεριφορές τους να απαντώνται ισομερώς και σήμερα. Υπάρχουν όμως κάποιες αρχετυπικές συμπεριφορές οι οποίες δεν συναντώνται σε επάρκεια στους ηγέτες των ημερών μας - άνδρες και γυναίκες. Και αυτή τους η σχετική έλλειψη δημιουργεί

ανισορροπία στην κρατούσα τάξη των πραγμάτων και σε μεγάλο βαθμό στη συνολική πορεία της ανθρωπότητας.

Πιστεύω ότι αυτή η -επιφανειακά απλουστευμένη- αρχέγονη γνώση και ερμηνεία της ανθρώπινης συμπεριφοράς έχει να μας δώσει ακόμη και σήμερα πολλά μαθήματα για το είδος της ηγεσίας που χρειαζόμαστε στην εποχή μας, μια εποχή η οποία διακρίνεται -μεταξύ άλλων- από τα εξής χαρακτηριστικά:

- 1) **καταιγισμό πληροφοριών** που δυσχεραίνουν τη γρήγορη λήψη ορθολογικών αποφάσεων
- 2) **διατάραξη του φυσικού περιβάλλοντος** και της σχέσης μας με αυτό
- 3) **έλλειψη οράματος** για υγιή καινοτομία στην υπηρεσία της ανθρωπότητας και του πλανήτη
- 4) **σκληρότητα** και μη ανθρωποκεντρική προσέγγιση ζωής
- 5) **υλιστικά πρότυπα** που προβάλλονται παντού τριγύρω
- 6) **στείρα αντιπαλότητα** μεταξύ των δύο φύλων.

Θα επιχειρήσω να δώσω μια εξήγηση για το πώς μια διαφορετική, πιο ισορροπημένη προσέγγιση που να υιοθετείται και να προβάλλεται από άτομα σε ηγετικές θέσεις -ανεξαρτήτως φύλου- μπορεί να βοηθήσει στη διαχείριση των προκλήσεων, να βελτιώσει δραστικά τα παγκόσμια αδιέξοδα σε επιχειρηματικό και κοινωνικό επίπεδο και να δώσει μια θετικότερη προοπτική για τον πλανήτη και την ανθρωπότητα γενικότερα. Και θα χρησιμοποιήσω ως παραδείγματα κάποιες αρχετυπικές πανανθρώπινες συμπεριφορές που μπορούν να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τις ανωτέρω προκλήσεις και τις οποίες εξέφραζαν παραστατικά οι Ελληνίδες θεές - οι οποίες «συνεξουσίαζαν» μαζί με τους άνδρες θεούς τον κόσμο. Ένα κόσμο όπου φαίνεται να κυριαρχούν πλέον ο δεσποτικός Δίας, ο πολεμοχαρής Άρης και ο συναλλακτικός Ερμής, ενώ απουσιάζουν από τα κέντρα λήψης αποφάσεων επίσης οι ιδιότητες του καλλιτέχνη Απόλλωνα, του τεχνίτη Ήφαιστου και του συναισθηματικού Ποσειδώνα, δηλαδή αρσενικές ιδιότητες που προσομοιάζουν αρκετά στη γυναικεία φύση.

1) Η πλέον κλασική «θηλυκή» πλευρά της ηγεσίας, που μάλιστα

Αναστασία Σιδέρη

**Πρόεδρος Επιτροπής
Women in Business (WIB)
Ελληνο-Αμερικανικό Εμπορικό
Επιμελητήριο & Διευθύντρια
Επικοινωνίας The Coca-Cola
Company Κεντρικής και Ανατολικής
Ευρώπης**

συναντάται συχνότερα από τις άλλες στις μέρες μας σε κέντρα λήψης αποφάσεων, εκφράζεται από την **Αθηνά**, τη θεά της Σοφίας. Με την «ολιστική εγκεφαλικότητα» -που χαρακτηρίζεται από την πρόσβαση και στα δύο ημισφαίρια του εγκεφάλου- δίνεται η δυνατότητα ενεργοποίησης της διαίσθησης παράλληλα με τη λογική. Και έτσι η θηλυκή στρατηγική σκέψη αναλύει πολύπλοκα προβλήματα και καταστρώνει εναλλακτικά πλάνα με σχεδόν αυτόματο τρόπο. Δεν είναι τυχαία η προστάτιδα θεά του πολυμήχανου Οδυσσέα.

2) Η αντίληψη της σημασίας του φυσικού περιβάλλοντος για την επιβίωσή μας και η άοκνη προσπάθεια προστασίας του και σύνδεσής μας μαζί του είναι ιδιότητα που φέρνει η **Άρτεμις**, θεά της Φύσης και της βιώσιμης ανάπτυξης. Είναι η δική της, σχεδόν ακτιβιστική, προσέγγιση που μπορεί να βοηθήσει να αναστραφούν οι παγκόσμιες περιβαλλοντικές επιβαρύνσεις και να επαναφέρει σχετική ισορροπία ανάμεσα σε μας και τη Φύση.

3) Η οραματική ηγεσία χρειάζεται έμπνευση και δημιουργική σκέψη, ιδιότητες που εκφράζει η συχνά παρεξηγημένη θεά **Αφροδίτη**. Γιατί ο «έρωτας» για μια μεγάλη ιδέα -και ο ενθουσιασμός που τον ακολουθεί- μπορεί να φέρει ως καταλύτης τη «χημική ένωση» που θα γεννήσει το νέο. Γιατί χρειαζόμαστε να ονειρευτούμε, να «ερωτευτούμε» και να ακολουθήσουμε με πάθος δημιουργικούς δρόμους που θα οδηγήσουν σε καινοτομίες με «νόημα».

4) Η ενσυναίσθηση και στοργική φροντίδα της «μπτέρας» **Δήμητρας** είναι πιο σημαντικές ιδιότητες από ποτέ, σήμερα που οι άνθρωποι σε όλο τον παγκοσμιοποιημένο πλανήτη νιώθουν σα μικρά παιδιά που χάνουν το έδαφος κάτω από τα πόδια τους από τις ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις που διακυβεύουν το μέλλον της εργασίας και της «ασφάλειας» όπως την ξέραμε. Και χρειάζεται σήμερα -περισσότερο από ποτέ- οι ηγέτες να είναι εκεί για να καθοδηγήσουν, αλλά και για να στηρίξουν, να ενδυναμώσουν και να προστατεύσουν το ανθρώπινο δυναμικό τους, ακόμη και αυτό που δεν είναι έτοιμο για τις αλλαγές και κινδυνεύει να «καθεί» στη δίνη τους.

5) Σε μια εποχή, όπου το χρήμα και τα υλικά αγαθά αποτελούν αυτοσκοπό και βασικό στοιχείο καταξίωσης, η πνευματικότητα και

ταπεινότητα της **Εστίας** και η στροφή στην ενδοσκόπηση και την εσωτερική αρμονία αποτελούν το αντίβαρο σε ένα μοντέλο ανάπτυξης που φαίνεται να μην δουλεύει. Γιατί πέρα από την αποξένωση του ανθρώπου από τη Φύση και το συνάνθρωπο, μας αποξενώνει ακόμη και από τον ίδιο τον εαυτό μας και φθείρει αυτό που μας ξεχωρίζει από το υπόλοιπο ζωικό βασίλειο: το πνεύμα μας.

6) Τέλος, η βασίλισσα **Ήρα**, σύζυγος και πιστή σύντροφος του Δία -παρά τις παρασπονδίες του- μας δίνει ένα σημαντικό μήνυμα για μια αμοιβαία επωφελή σχέση των δυο φύλων: μια σχέση που να στηρίζεται στη κατανόηση, τη συγχώρεση, τη συνεργατικότητα και τη δέσμευση MAZI να πορευτούν για ένα μέλλον για το οποίο θα είναι και οι δυο περήφανοι.

Αυτές τις ιδιότητες που με γλαφυρή σοφία εκφράζουν τα «θηλυκά» αρχαιοελληνικά αρχέτυπα δεν τις έχουν μόνο οι γυναίκες, αλλά είναι προσβάσιμες από όλους τους ανθρώπους. Είναι θέμα επιλογής να καλλιεργηθούν -από όλους μας αλλά κυρίως από όσους και όσες κατέχουν ή επιθυμούν να κατέχουν ηγετικές θέσεις- σε συνδυασμό με τις αντίστοιχα σημαντικές «αρσενικές» ιδιότητες.

Η ηγεσία είναι τιμή και προνόμιο και είναι διαφορετική έννοια από τη διοίκηση (management) με την οποία συχνά συγχέεται. Η ηγεσία οραματίζεται, εμπνέει και κινητοποιεί, ενώ η διοίκηση σχεδιάζει, οργανώνει και υλοποιεί. Η ηγεσία κάνει υπερβάσεις με τα μάτια βασικά στο μέλλον, ενώ η διοίκηση διαχειρίζεται ορθολογικά το παρόν. Προσωπικά πιστεύω ότι η ηγεσία δε γεννιέται, αλλά καλλιεργείται και σίγουρα δε χαρίζεται, ούτε κληρονομείται, αλλά κερδίζεται. Η υγιής ηγεσία είναι η βασική ελπίδα μας για ένα καλύτερο αύριο, είναι θέμα όλων μας και πρέπει να είμαστε προσεκτικοί σε ποιους την εμπιστευόμαστε. Κλείνοντας θα ήθελα να κάνω μια έκκληση: να κοιτάξουμε προσεκτικά στο «Πάνθεον» γύρω μας και να σκεφθούμε ότι μπορούμε να ξεφύγουμε από τον αυτοματισμό και τους κοινωνικούς προγραμματισμούς που οδηγούν σε κλωνοποίηση των ίδιων ηγετικών μοντέλων και να επιλέξουμε εναλλακτικά μοντέλα ηγεσίας που να συνδυάζουν αρμονικά τις υπέροχα συμπληρωματικές αρσενικές και θηλυκές ιδιότητες.